

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

L'ORXA

EL COMTAT

AJUNTAMENT
DE L'ORXA

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Vicent Cabanes Fitor
Joan Vicent Calafat Juan

amb la col·laboració de José Calafat, Juan Calafat,
Constantino Montaner i Manuel Mas

GRAFISME
Esperança Martínez

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
L'Orxa, 216

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de l'Orxa

ISBN: 978-84-482-6191-7
Depòsit legal: V-2346-2017

Impressió: gràfiques **vimar**
Alameda de Esga. 11 • 04.01.10.01.20 • Píscar • València

www.avl.gva.es

L'ORXA

El municipi de l'Orxa, situat en la vall de Perputxent, pertany a la comarca del Comtat. En la vall, travessada pel riu Serpis o d'Alcoi, es distingixen clarament dos parts: una on la vall és més ampla i l'horta esponerosa, i una altra on el riu s'encaixona i discorre entre la serra de la Solana i la de la Safor formant el barranc de l'Estret de l'Infern.

El terme municipal té una superfície de 31,8 km². El nucli urbà es troba arrecerat al marge dret del riu Serpis, a 268 metres sobre el nivell del mar. El poble està voltat de serres, com la serra de la Solana (836 metres) al nord, la serra de l'Ombria (674 metres) al sud i la serra de la Safor (1.013 metres) a l'est, cosa que fa que el terreny siga muntanyenc. Així, el 64% de terreny està poblat de pins i carrasques, i tan sols un 21% és cultivable: predomina el cultiu de secà, amb oliveres i cirerers (583 hectàrees), i hi ha 141 hectàrees d'horta, on destaquen els conreus de dacsa, blat, arbres fruiters, creïlles, etc.

Les primeres notícies d'assentaments es remunten a l'Epipaleolític (9.000 a. C.), del qual hi ha fragments de sílex, raspadors i burins trobats en les coves situades en el barranc de les Foies i en la cova del Gori-gori. De l'Edat de Bronze antic (2000-1500 a. C.) també s'ha trobat ceràmica, dents de corbella i fragments de pedra negra amb una cara polida. En el pla de Canèssia s'han trobat restes medievals (segles XII-XIV), època en la qual ja existia el castell de Perputxent (Hisn Bubudjan), propietat del cabdill musulmà al-Àzraq, que el va mantindre en vassallatge fins a les revoltes de 1244-1276, quan va morir a Alcoi. L'any 1269 el rei va cedir la vila i el castell a Gil Garcés d'Azagra i més tard a Arnau de Romaní, que el va donar a l'Orde de l'Hospital l'any 1288.

La població era majoritàriament morisca fins a l'expulsió de 1609 i la posterior repoblació, duta a terme majoritàriament per mallorquins. L'orografia va mantindre aïllada la població durant molt de temps, però a partir de 1893 es van millorar les comunicacions amb la creació de la línia de ferrocarril Alcoi-Gandia, que comunicava les comarques interiors amb les comarques litorals. Amb tot, el 15 d'abril de 1969 el tren va deixar de funcionar i l'Orxa va quedar aïllada, ja que actualment l'única via de comunicació és la carretera de Beniarrés.

El municipi ha experimentat un gran descens demogràfic, ja que ha passat dels 1.356 habitants de 1950 als 627 de 2016, a causa de l'emigració a altres municipis de la rodalia. L'economia és bàsicament agrícola, tot i la gran importància que manté la indústria del paper. Les festes de l'Orxa se celebren durant el mes de juliol, dedicades a santa Maria Magdalena; com a plat típic, cal destacar el *blat picat*.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Alt de la Safor
Avenç de la Font dels Bassiets
Cingles de la Solana
Clot de la Cova
Colladet d'Aielo
Colladet del Riu
Collado de Martinent
Costera de Ribes
Cova Blanca
Cova de l'Esperó
Cova de la Campana
Cova del Gori-gori
Cova del Rajolar
Cova Llarga
Cova Negra
Coveta Alta
el Balconet
el Calvari
el Pitxoquet
Foia del Petit
l'Ullastre
la Creu del Serrillar
la Talaieta
les Covetes
les Trones
Lloma del Pallar

Lloma del Racó Gran
Mallada de les Palmes
Passeig del Gat
Passet de la Salamera
Penya d'Alpatró
Penya dels Coloms
Penya Roja
Penyes Altes
Pla de Canèssia
Pla de la Vall
Pla de les Moles
Pla de Ribes
Pla del Sarvatxo
Pla del Xera
Pla dels Recorrals
Planet de la Salamera
Planet del Mas
Senyal Blanc del Rellonge
Senyal de la Bala
Serra de la Safor
Tossal de la Cova
Tossal del Flare
Tossal del Martí
Tossal del Serrillar
Tossalet de les Cartes
Tossalet dels Diners

Hidrografia natural

Barranc de Canèssia
Barranc de Catany
Barranc de Faraig
Barranc de l'Anaix
Barranc de l'Anxina
Barranc de la Gandoixa
Barranc de la Parra
Barranc de la Rabosa

Barranc de la Sangonera
Barranc de les Carrasques
Barranc de les Deveses
Barranc de les Foies
Barranc del Clot del Bou
Barranc del Garrofer
Barranc del Junc
Barranc del Moro

Barranc del Romer
Barranc del Salt
Barranc dels Bassiets
Barranc dels Cocons
Barranc Fondo
Barranc Fort
Font de l'Anaix
Font de l'Ombria
Font de la Cerquera
Font de la Cova
Font de les Fontetes
Font del Garrofer

Font del Junc
Font del Petit
Font del Xera
Font dels Bassiets
Font dels Boters
Font dels Galàpits
Font dels Olbis
Font dels Runars
Fonteta del Mig
Regall del Moll
Riu d'Alcoi (o Serpis)

Hidrografia artificial

l'Assut
Pouet de l'Embolat

Pouet dels Falçonaris

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Barri del Carrascal
Casella de les Deveses
Casella de Parres
Corral de la Bassa
Corral de la Mallada
Corral de les Deveses
Corral de les Foies
Corral del Cobra
Corral del Colladet del Riu
Corral del Marín

Corral del Pla del Xera
Corral del Tonto
Corral dels Bassiets
Corral dels Falçonaris
Corral dels Raconets
Corral dels Secs
Corrals de Canèssia
Corrals dels Lúcio
l'Orxa

Partides i paratges

Bancal del Pi
Bancal del Serrillar
el Carrascal
el Clot del Bou
el Parat

el Pinar
el Pla del Tol·lo
el Planet del Cementeri
el Planet del Mas
el Riu Avall

el Salt
el Serrillar
els Arenals
els Clots
els Creuers
els Falçonarís
els Freginals
els Galàpits
els Marells
els Pialatos
els Racons
Horta de Sant Francesc
Horta del Moreno
Hortes Blanques
Hortes de la Palafanga
Hortes del Riu Avall
Hortes del Senyor
l'Altra Part del Riu
l'Anaix
la Barcella
la Barraqueta

la Bassa
la Castellona
la Cerquera
la Costera del Galer
la Cova
la Font dels Boters
la Sangonera
la Volta
les Deveses
les Files
les Foies
les Fontetes
les Majones
les Mussoles
les Ombries
les Piletas
Racó d'en Godó
Racó de l'Anselm
Racó del Sant
Racó Gran

Vies de comunicació

Antic Ferrocarril Alcoi-Gandia
Assagador de la Cova
Assagador del Barranc de l'Anaix
Assagador del Barranc
de les Deveses
Assagador dels Pinars

Camí de Gandia
Camí de l'Orxa
a la Vall de Gallinera
Camí de la Cerquera
Camí dels Bassiets
Carretera de Beniarrés

Altres llocs d'interés

Castell de Perputxent
el Castellet del Planet del Mas
el Molinet
Fàbrica de la Llum
Fàbrica de Paper

Molí de l'Infern
Molí del Mig
Molí del Riu
Molló de la Safor

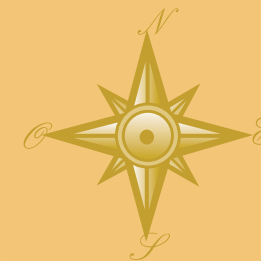

Presència humana

TERME DE TERRATEIG

TERME DE MONTITXELVO

TERME DE VILALLONGA

TERME D'AIÉLO DE RUGAT

TERME DE CASTELLÓ DE RUGAT

TERME DE SALEM

TERME DE BENIARRÉS

TERME DE LA VALL DE GALLINERA

TERME DE PLANES

